

Bizonytalan CSOK – a CSOK program megítélése

A REPUBLIKON INTÉZET KÖZVÉLEMÉNY-KUTATÁSA

A családi otthonteremtési kedvezményt a magyar társadalom 43 százaléka tartja helyes kormányzati intézkedésnek, míg a válaszadók bő negyede, 27 százaléka szerint nem az. Közel ugyanennyien voltak továbbá azok, akik nem tudták eldönteni, hogy a csok inkább jó vagy inkább rossz kezdeményezés lenne. A családi otthonteremtési kedvezmény megítélése tehát egyelőre inkább pozitív, de még nem győzte meg a magyar társadalmat: relatív többségben vannak pártolói, kevesen utasítják el, de sokan nem tudják, hogyan viszonyuljanak hozzá – derül ki a Republikon Intézet reprezentatív közvélemény-kutatásából.

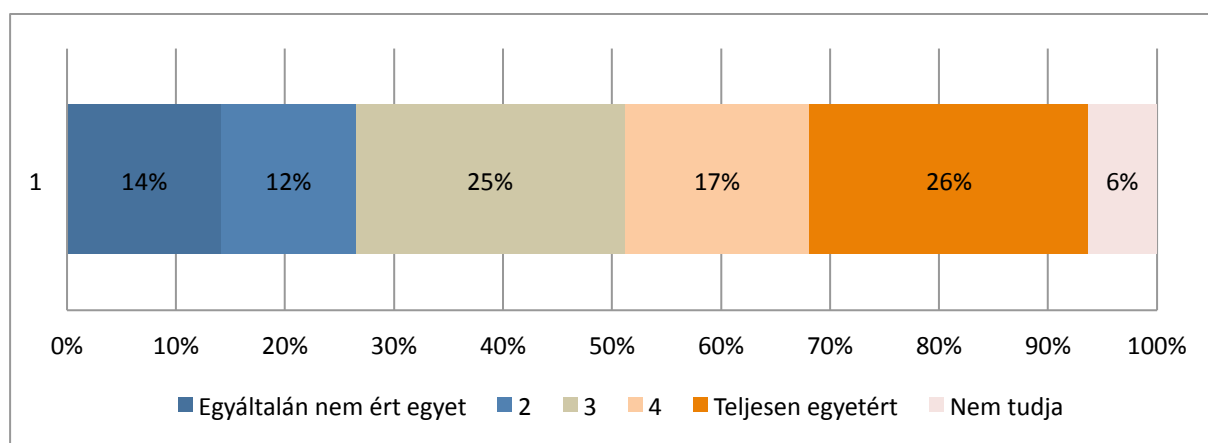
Noha a csok-program célja az otthonteremtés és a fiatalok gyermekvállalásának segítése, motívusa lenne, a fiatalok körében több az ellenzője. A 40 év alattiak között jóval magasabb az elutasítottsága (30 százalék), mint a 40 évnél idősebbek körében (23 százalék). Még ennél is kritikusabbak a három vagy több 18 éven aluli gyereket nevelő háztartások, az itt élők között a legmagasabb a csok elutasítása: 38 százalék vélte úgy, hogy nem jó kormányzati intézkedés, míg a támogatók aránya az országos átlagnak megfelelő 45 százalék volt.

A csok program megítélését döntően a politikai preferencia és nem a társadalmi-gazdasági helyzet befolyásolja: a leginkább kívánt kormány vagy a bal-jobb skálán való besorolás lényegesen nagyobb különbségeket hoz létre, mint a jövedelmi helyzet vagy a végzettség. Azok között, akik 2018 után a Fidesz kormányzásának folytatását szeretnék, háromnegyedes többségben vannak a csok-program támogatói. Ezzel szemben egy baloldali-liberális kormányváltást kívánók között a csok-program elutasítása a relatív többségi álláspont (39 százalék szerint rossz intézkedés, 25 szerint jó): jól látszik ugyanakkor az is, hogy nincs olyan egyöntetű ellenzés, inkább csak felcserélődtek az országos arányok. A Jobbik támogatóinak kevésbé van határozott és eltérő véleménye: 41 százalékuk jó, 26 százalékuk rossz programnak tartja, ez lényegében nem jelent eltérést az ország egészének véleményétől. A bizonytalanok a csok megítélésében közelebb állnak az ellenzéki pártok szavazóihoz, mint a kormányéhoz: közel harmaduk tartja rossznak és ugyanennyien jónak az otthonteremtési programot.

Az ideológiai önbesorolás alapján két csoportban kimagasló a csok kedvező megítélése: a magukat erős nemzeti érzésű embernek tartók közel kétharmada (63%), míg a konzervatív, hagyománytisztelők abszolút többsége (52%) volt azon az állásponton, hogy a csok jó kormányzati intézkedés. A legnagyobb elutasítást a zöld, környezetvédő önzonossággal bírók között látjuk, esetükben 41 százalék tartja rossz intézkedésnek, ám ez egyben nagyon komoly polarizáltságot is jelent, hiszen ugyanennyien vélik az ellenkezőjét. Az országos átlagot jóval meghaladó mértékben utasítják el a csok-ot a liberális, szabad gondolkodású emberek is. Mindez jól mutatja, hogy a csok bizonyos társadalmi csoportokban erős támogatottsággal bír, míg többségében elutasító közeg csak a pártválasztás alapján jött létre. A csok tehát egyrészt nem bír széleskörű társadalmi támogatottsággal, ugyanakkor a jelek szerint markáns ellenzői sincsenek az otthonteremtési programnak.

A magyar kormány egyik kiemelt témája az elmúlt hónapokban az otthonteremtés: ennek első eleme a családi otthonteremtési kedvezmény volt, de jól látszik, hogy mind kommunikációs téren, mind új javaslatok megfogalmazásával továbbra is napirenden lesz e téma. Ezért a Republikon Intézet megvizsgálta¹, hogyan vélekedik a magyar társadalom e programelem többé-kevésbé ismert eleméről, a csok-ról. A programot Orbán Viktor miniszterelnök a Fidesz 2015 végén tartott kongresszusán jelentette be: ennek keretében a feltételeknek eleget tevő gyermekes, vagy tíz éven belül gyermekeket vállalók állami támogatást és kedvezményes lakáshitelt kaphatnak.

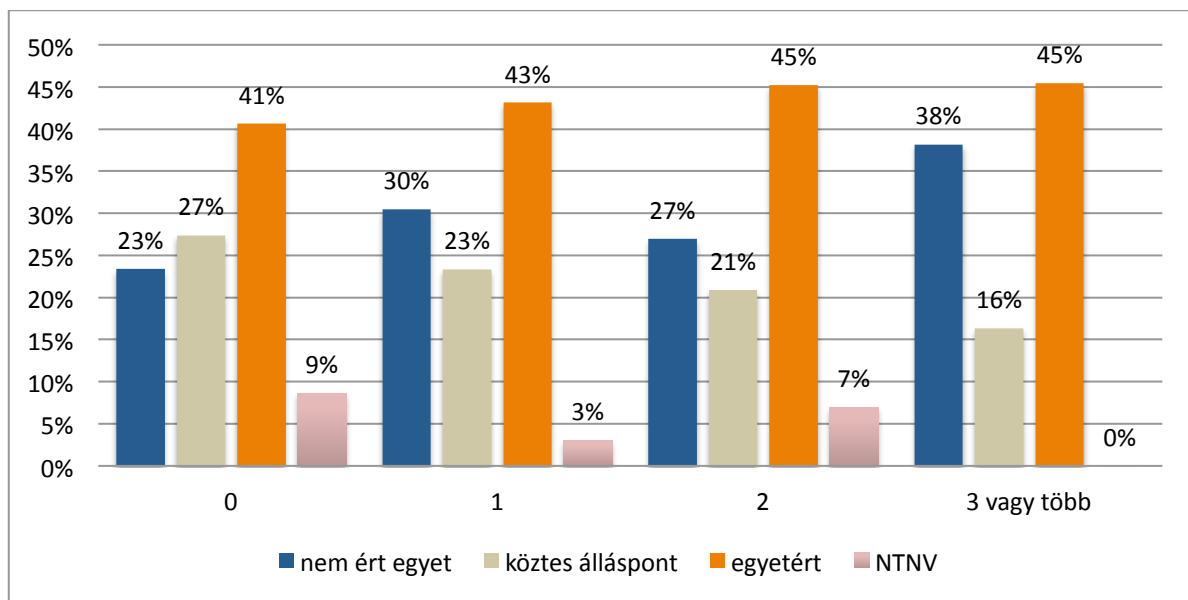
A csok-ot a magyar társadalom negyvenhárom százaléka tartja helyes kormányzati intézkedésnek, míg a válaszadók bő negyede, 27 százaléka szerint nem az. Közel ugyanennyien voltak továbbá azok, akik nem tudták eldönteni, hogy a csok inkább jó vagy inkább rossz kezdeményezés lenne. A családi otthonteremtési kedvezmény megítélése tehát egyelőre inkább pozitív, de még nem győzte meg a magyar társadalmat: relatív többségben vannak pártolói, kevesen utasítják el, de sokan nem tudják, hogyan viszonyuljanak hozzá.

1. ábra: A családi otthonteremtési kedvezmény (csok), ami három gyermek vállalását 10 millió forinttal és kedvezményes hitellel támogatja, helyes kormányzati intézkedés

Noha a csok-program célja az otthonteremtés és a fiatalok gyermekvállalásának segítése, motiválása lenne, az adatok alapján nem különösebben népszerű azokban a csoportokban, akikhez elsősorban szólna, sőt: a 40 év alattiak között magasabb az elutasítottsága (30 százalék), mint a 40 évnél idősebbek körében (23 százalék). Figyelemreméltó az is, hogy a három vagy több 18 éven aluli gyereket nevelő háztartásokban a legmagasabb a csok elutasítása: 38 százalék vélte úgy, hogy nem jó kormányzati intézkedés, míg a támogatók aránya az országos átlagnak megfelelő 45 százalék volt.

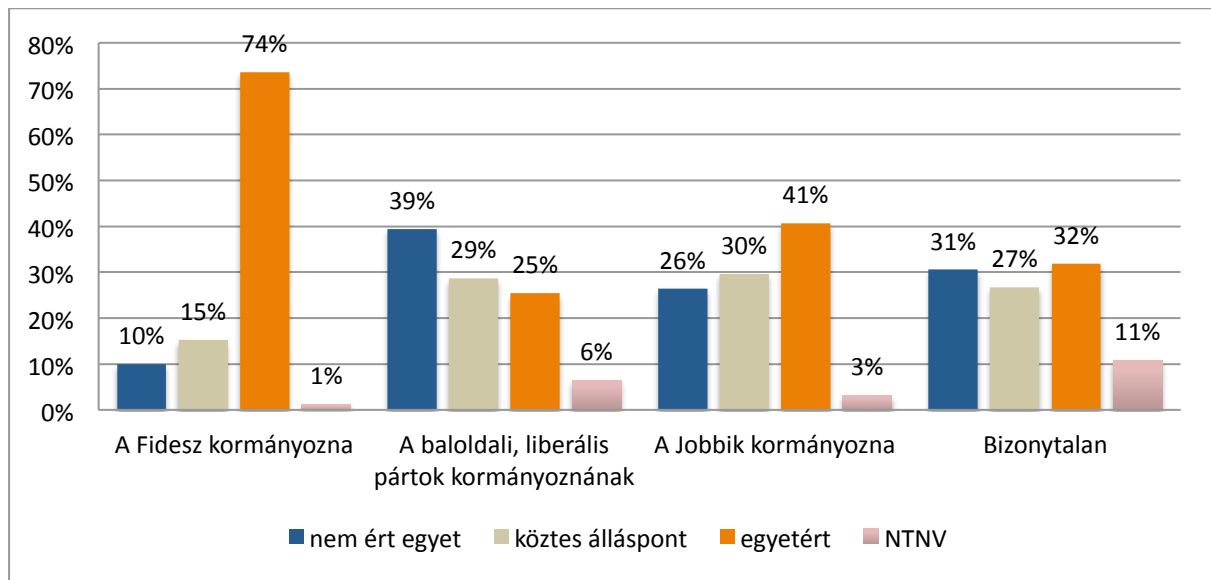
¹ A kutatás 1000 fő személyes megkérdezésével készült, nem, életkor, végzettség és településtípus szerint reprezentatív az ország egészére nézve.

2. ábra: „A családi otthonteremtési kedvezmény helyes kormányzati intézkedés”- az állítással való egyetértés a háztartásban lévő 18 éven aluliak száma szerint

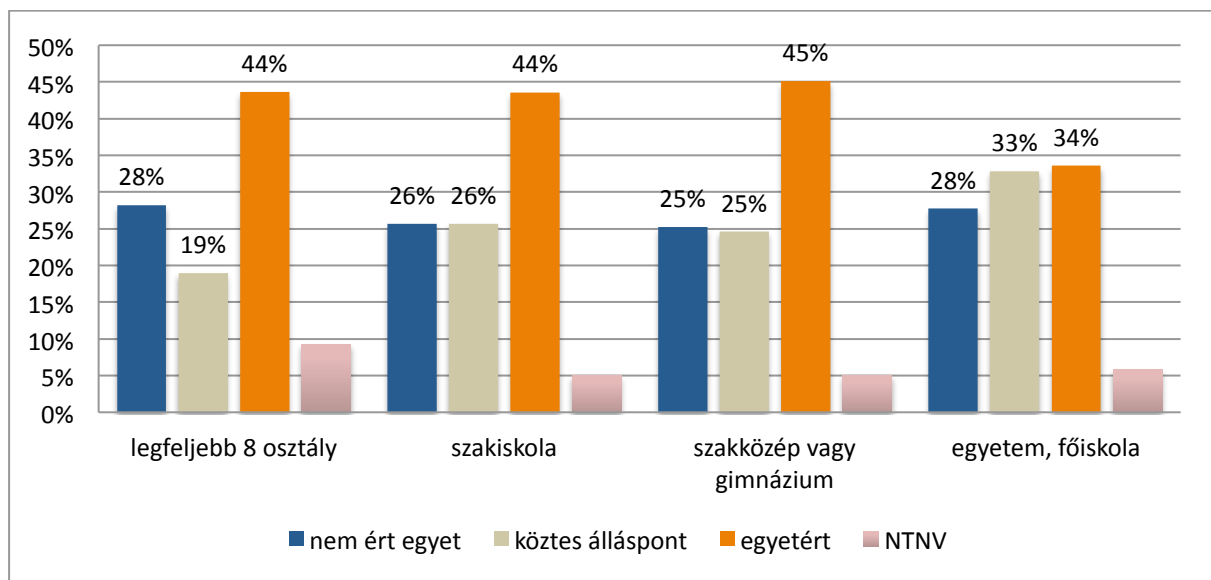
A csok program megítélését döntően a politikai preferencia és nem a társadalmi-gazdasági helyzet befolyásolja: a leginkább kívánt kormány² vagy a bal-jobb skálán való besorolás lényegesen nagyobb különbségeket hoz létre, mint a jövedelmi helyzet vagy a végzettség. Azok között, akik 2018 után a Fidesz kormányzásának folytatását szeretnék, háromnegyedes többségben vannak a csok-program támogatói. Ezzel szemben egy baloldali-liberális kormányváltást kívánók között a csok program elutasítása a relatív többségi álláspont: jól látszik ugyanakkor az is, hogy nincs olyan egyöntetű ellenzés, inkább csak felcserélődtek az országos arányok. A Jobbik támogatóinak kevésbé van határozott és eltérő véleménye: 41 százaléukuk jó, 26 százaléukuk rossz programnak tartja, ez lényegében nem jelent eltérést az ország egészének véleményétől. A bizonytalanok a csok megítélésében közelebb állnak az ellenzéki pártok szavazóihoz, mint a kormányéhoz: közel harmaduk tartja rossznak és ugyanennyien jónak az otthonteremtési programot.

² A pártpreferencia mellett azt is kutattuk, hogy a választók milyen kormányt szeretnék a következő választás után: a pártokkal szembeni növekvő elutasítás, illetve a baloldali, liberális pártok között átjáró szavazók miatt a pártpreferenciánál jobban tudjuk így mérni a politikai közhangulatot. Számos szavazónál tapasztaljuk ugyanis a kormánnyal való elégedetlenséget, ami aktuálisan nem jelenik meg pártválasztásként, ugyanakkor ezen szavazók határozott politikai véleménnyel és részvételi aktivitással is bírnak.

3. ábra: „A családi otthonteremtési kedvezmény helyes kormányzati intézkedés”- az állítással való egyetértés a 2018 után preferált kormány szerint

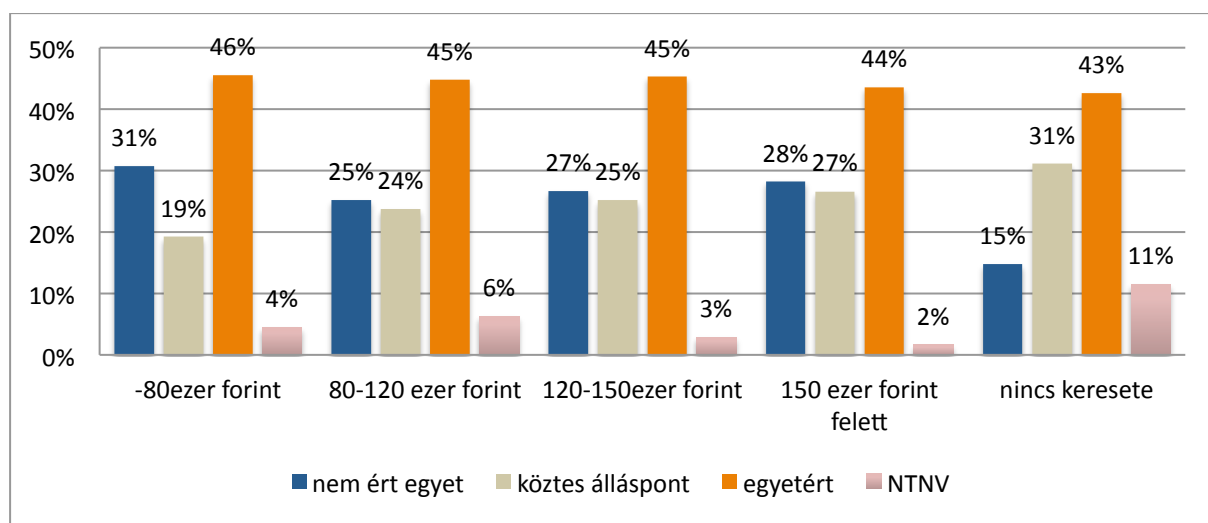
A csok megítélése két szocio-demográfiai csoportban tér el jelentősen: jövedelmi szempontból a legszegényebb, míg iskolázottság alapján a legmagasabb végzettséggel rendelkezők között az átlagosnál jóval alacsonyabb a program támogatottsága. Az egyetemi, főiskolai diplomával rendelkezők harmada tartja csupán jó kormányzati intézkedésnek a csokot, köztük kiemelkedően magas azok aránya, akik köztes álláspontot jelöltek meg, azaz se jónak, se rossznak nem tartották.

4. ábra „A családi otthonteremtési kedvezmény helyes kormányzati intézkedés”- az állítással való egyetértés a legmagasabb iskolai végzettség szerint

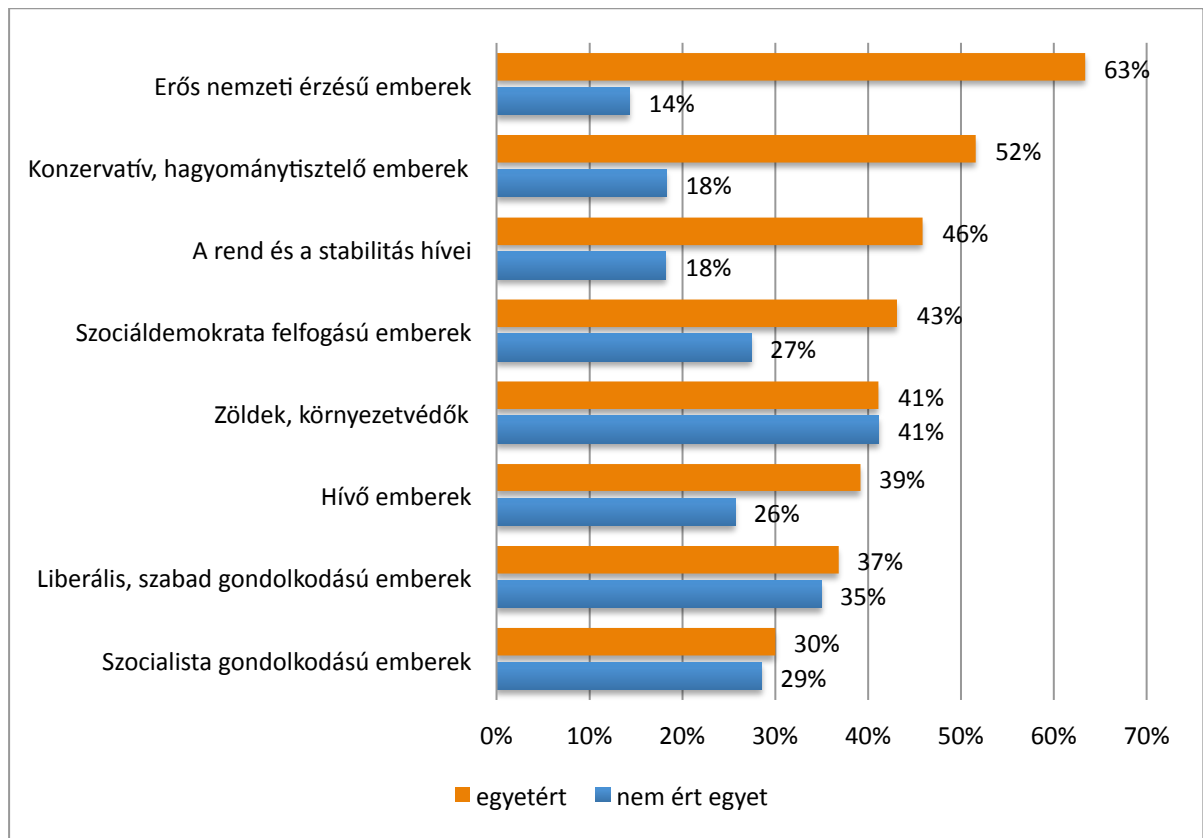
A csok-ot sok támadás érte azzal kapcsolatban, hogy a már eleve jó anyagi helyzetben lévőknek nyújt csak segítséget. Kutatásunk szerint a magasabb havi jövedelemmel rendelkezők körében nem jobb a csok program megítélése, azonban a legkevesebbet keresők között szignifikánsan

többen tartják rossz kormányzati intézkedésnek: a legfeljebb 80 ezer forintos havi jövedelemmel bírók közel harmada van ezen az állásponton.

5. ábra „A családi otthonteremtési kedvezmény helyes kormányzati intézkedés”- az állítással való egyetértés a megkérdezett havi jövedelme szerint

Végül megvizsgáltuk, az ideológiai önbesorolás milyen különbségeket mutat a csok program véleményezésében. Két csoport esetén találtunk kimagasló támogatottságot: a magukat erős nemzeti érzésű embernek tartók közel kétharmada, míg a konzervatív, hagyománytisztelők abszolút többsége volt azon az állásponton, hogy a csok jó kormányzati intézkedés. A legnagyobb elutasítást a zöld, környezetvédő önazonossággal bírók között látjuk, esetükben 41 százalék tartja rossz intézkedésnek, ám ez egyben nagyon komoly polarizáltságot is jelent, hiszen ugyanennyien vélik az ellenkezőjét. Az országos átlagot jóval meghaladó mértékben utasítják el a csok-ot a liberális, szabad gondolkodású emberek is. Mindez jól mutatja, hogy a csok bizonyos társadalmi csoportokban erős támogatottsággal bír, míg többségében elutasító közeg csak a pártválasztás alapján jött létre. A csok tehát egyrészt nem bír széleskörű társadalmi támogatottsággal, ugyanakkor a jelek szerint markáns ellenzői sincsenek az otthonteremtési programnak.

6. ábra „A családi otthonteremtési kedvezmény helyes kormányzati intézkedés”- az állítással való egyetértés az ideológiai önbesorolás alapján (A képernyőn olyan különféle felfogású embereket láthat, amelynek Magyarországon manapság előfordulnak. Kérem, válassza ki közülük azt az egyet, amelyik a legközelebb áll az Ön felfogásához, nézeteihez)